

~~3999.3.27.1.~~
~~174.~~
DISSERTATIO MEDICA
DE
MICTOPHARMACO-
MANIA,
DEQVE MAJORI MEDICINÆ
CERTITUDINE EX VSV SIMPLI-
CIVM MEDICAMENTORVM PRÆ COM-
POSITIS ACQVIRENDAM.

PARS PRIOR.

QVAM,
CONSENSV FACVLTATIS MEDICÆ,
P R A E S I D E
CHRISTIANO STEPHA-
NO SCHEFFELIO,
MED. DOCT. ET PROFESSORE REGIO ORDINARIO,
D. JANVAR. ANNI MDCCXXXV.
IN AVDITORIO MAIORI
PVBLICO EXAMINI SVBMITTIT
JOANNES ANDREAS
GADEBVVSCH,
GEDANENSIS.

GRYPHISWALDIAE,

Pharmacol.
gen.
135, 18.

IMPRESSIT CAROLVS HÖPFNERVS, REG. ACAD. TYP.

Therapie
Pharmacologiae
Mel med. 33

CAPVT I.

DE MEDICINÆ CERTITVDINE, ATQVE MEDIIS, QVIBVS ILLA ACQVIRITVR.

§. I.

Aeturi de *Mictopharmacomania* deque majori medicina certitudine ex usu simplicium medicamentorum præ compositis acquirenda, non a scopo nostro alienum esse duximus, quædam de medicina certitudine præmittere. Duæ autem potissimum sunt rationes, quibus sole meridiano clarus patet, artem medicam firmissimis inniti fundamentis: tum, quia sacer Codex Deum ejus esse auctorem, palam testatum, quia medicina certissima sua principia in certissimis legibus, quas summus mundi Conditor, cum universum hoc constitueret, omni materiæ largitus est, habet posita. Optimo itaque jure ad medicinam, quippe quæ tota a philosophia naturali pendet, applicari possunt verba *Illustris ERKENFRIEDI WALTHERI DE TSCHIRNHAUSEN in Tractatu de Medicina Mentis & corporis*, ubi ita p. 283, 284, de physica loquitur

quitur: *Hæc sola divina est sciencia. Etenim in hac explicantur leges, quæ a solo DEO suis inditæ sunt operibus, secundum quas omnia constanter operantur, & quæ nullo modo, ut reliquæ scientiæ, a nostro intellectu, sed a DEO realiter existente dependent.* Sicut enim omnes res corporeæ admirabili, eaque constanti gubernantur regula; ita idem quoque accidit in homine. *Ipsa profecto natura corporis humani consistit in lege divina perpetua, ab artificiose constructione & coordinatione partium tam solidarum, quam fluidarum ejus, quæ semper in actione, motu, nisu, tensione, reactione constitutæ sunt, proficidente, juxta quam omnes actiones, quæ ipsi naturaliter competunt, tam accurate exercentur, ut, licet consilio destituantur, summo quasi consilio regi videantur, ut fere loquitur GEORGIVS BAGLIVUS, Prax. med. Lib. II. cap. 1. p. m. 166. quocum amice conspirat THOM. SYDENHAMUS: Ego, inquit, quoties Naturam nomino, toties caussarum naturalium complexum quendam significari volo; quæ quidem caussæ, brutæ licet, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Obs. med. circa Morborum acutorum hist. & curat. Sect. II. cap. 2. sub finem.*

§. II.

Juxta certissimam hanc naturæ legem homo generatur, vivit, agit, perfecta fruitur sanitate, omniumque actionum, sive animæ rationali subjaceant, sive ab ejus imperio exemptæ sint, integritate. Verbo ut dicam: a principio vitae ad ejus finem, nihil est in homine, quod non sit naturæ opus, ita ut omnis vita sit catena effectuum naturalium, caussis suis indissolubiliter connexorum.

§. III.

Ex certissimis quoque naturæ legibus oboriuntur morbi: Hi enim, licet præter naturæ nostræ institutum accident; nihilominus fiunt secundum naturam universalem, & quidem necessario, ita ut, positis suis caussis, non possint non fieri: si enim securus esset, morborum natura cognosci non posset, quia, nisi hæc natura fierent, casu fierent: quo concessu nil foret certi

certi in medicina, nec morborum historia necti, nec ratio illorum intelligi posset. conf. *Cel. SCHELHAMER in Nat.* sibi & medicis vindicata. pag. 196. & 325. Exempli loco afferamus obstructions corporis humani. Hæ legibus universalibus omnino natales suos debent. Quemadmodum enim in aliis canalibus obturatio fit, tum culpa liquidi contenti, tum culpa canalis continentis; ita quoque idem in nobis fit, quatenus vel vas quoddam, compressione a vicino viscere facta, aut contractione propria, minorem nanciscitur diametrum, vel sanguis ejusve serum, aliasve liquor variis ex caussis stagnationem subit.

§. IV.

Ita etiam morbi non sunt effectus quidam confusi, instabiles, inordinati, & conatus naturæ destitutæ, morbosamque materiam sine certo ordine & lege pellere contendentis; sed potius certa sua habent tempora, certos constantesque motus ac periodos, certos mores, certasque pariter in progressibus, maturationibus ac declinationibus, regulas: quod vel inde patet, quia, si HIPPOCRATIS aphorismos, præfigia, coacæ prænotiones, epidemicorum libros septem, qui omnes nil sunt nisi observationes medicæ & historiæ morborum, cum posterorum observationibus comparaveris, certo comperies, eandem nunc, quæ superioribus sæculis, esse morborum naturam, & eodem ac olim ordine procedere illorum periodos: quod nullo pacto fieri posset, nisi certi morborum cursus & progressus darentur. Hinc sapientissime HIPPOCRATES: *Profecto haud minus se natura methodo adstringit in morbis tum producendis, tum maturandis, quam in plantis, sive etiam animalibus:* id quod præcipue in acutis observatur morbis, quorum cursum & statam periodum medicus per medicamenta declinare nequit, quin aut graviores fiant, aut in alios periculosiores desciscant.

§. V.

Ex his ulterius patet, minus infirmo tali, doctrinam de morborum signis inniti. Sic enim de multis morbis ipsa nota sunt signa pathognomonica & inseparabilia, quippe quibus positis ipse ponitur morbus, unde & demonstrativa dicuntur.

A 3

Quam-

Quamvis vero optandum foret, ut omnium morborum talia prostent signa; nihilominus tamen salva res est. His enim absentibus ex syndrome signorum, quæ mutuam sibimet ipsis præbent diagnostin, inter se collata morbi demonstrari potest genus: in primis si quoque signa anamnestica probe excutientur, juvantiumque & nocentium accurata instituatur exploratio: ex quibus omnibus medicus rationalis ubique unum ex alio colligit, ab effectu sive phænomenis ad caussam latitantem, & contra a caussa ad effectum argumentando. conf. SCHELHAMMERI *Via regia ad artem medendi*, pag. 92. 93. & Celeb. BURCHARDI *Diss. elegantissima de Demonstrandi ratione in arte medica* pag. 12. ad 15.

§. VI.

Ex eadem porro lege *medicamenta* suas exserunt virtutes. Licet enim nunquam vires quædam effectrices absolute corporibus, vel remediis inhæreant, sed omnes limitatæ & relativæ sint: siquidem vires & virium leges mutuis corporum actionibus & reactionibus & æstimari & detegi debent; conf. JOH. FRID. SCHREIBERI *Elementa medicinae phys. mathemat.* Tom. I. p. 68. ubi *medicamenta in corpore humano non agere*, nisi ob vim ejusdem corporis, demonstrat; Nihilominus tamen & sua certitudo medicamentorum constat facultatibus, si modo vel indoles auxilii ipsius, verus morbi genius ac caussa, ægrotantisque diversa natura & conditio intimius perspiciatur: vel etiam morbi vis prævalens ac pertinacia vim remediorum non illudat: vel denique ægroti morositas ac repugnancia, adstantiumque præmatura consilia irritum incertumque remedii non reddant successum.

§. VII.

Iisdem denique legibus tota *medendi methodus* superstructa est, ita ut sine illis methodus certa morbos curandi non decur, sed omnia empiriæ sint committenda. Tantum autem abest, ut methodus ipsa, de qua modo diximus, levioribus quibusdam conjecturis probabilitatibusque innitatur, ita ut modo certa quædam, perque vagam experientiam subinde pro-

probata, atque sub morborum titulis collocata remedia morbis opponantur, ut quidem *άνότοι καὶ ἀπαιδεύται* medicatri, qui que illotis manibus invitoque Apolline sacra medicinæ tractant, facere solent, hincque nil facilius esse, quam medicum agere, arbitrantur: ut potius nihil aliud sit, quam perpetua quædam a primordio morbi per omnia ejus tempora, a causa prima ad extrema usque symptomata, non præsentia tantum, sed futura etiam, longe dedueta ratiocinatio, qua percipitur, & ex tota morbi idea, tanquam in speculo, cernitur, quibus remediis abigi possit. Qua de re pluribus vid. SCHELHAMMERI *Via reg. p. 167. ad 193*, ubi hoc argumentum apodicticis rationibus plane apertum redditur.

§. VIII.

Verum audias multos dicentes, certissimas esse illas naturæ leges. Sed non sequi, ipsam ideo artem medicam tanta gaudere certitudine, & quidem tum ob imbecillitatem intellectus humani, qui in abdita illa naturæ penetrare nequit, tum ob alias difficultates, quibus medicina est circumvallata, ut adeo cum certitudine illa a medicis exerceri nequeat. Et sane non negandum, artem hanc in arduo & difficiili loco esse positam, hincque, ut solide addiscatur, indefessam requirere diligentiam. Deus enim & hic omnia vendit laboribus. Inprimis autem difficulter comprehenditur, ob difficilem inventu veritatem: hæc enim in medicina sua luce non satis radiat: in ea namque humani ingenii imbecillitate, quasi in atmosphæra, vaporibus, ac crassis exhalationibus repleta, non quibusvis licet in liquidi ætheris clariora lumina aciem mentis demittere, eumque a falso & adscititio lumine discernere, ut loquitur SCHELHAMMERUS in præfat. *Diss. de genuina febres curandi methodo*. Ob hanc difficultatem inter alia tot omni tempore procusæ sunt hypotheses: quod suo jam saeculo GALENUS perspexit: unde scite in explanatione Aphorismi primi Hippocratici inquit: Jam vero & judicium difficile est, nec inventu facile, id quod sectarum multitudo in arte medicinali ostendit. Neque enim si veritas esset inventu facilis, tot ac tanti viri, qui illam perquisiverunt, unquam in tam repugnantes sentencias devenissent. Conf. etiam circa hanc rem

rem HEISTERI *Programma de Veritatis inveniendæ difficultate in physica & medicina*, Altiorii 1710. publicatum. Hinc tamen minime sequitur, incertis medicinam niti fundamentis, vel, quod olim PLINIUS jam dixit, nullam artem medicina esse inconstantiorem: siquidem regulæ artis nostræ fundamentales nihilominus sunt constantes. Et, si ponamus inconstitiam; hæc communis est omnibus disciplinis, ut nunc langeant, modo splendorem recuperent pristinum, modo nova acquirant incrementa. Indeclinabiles sane sunt arti mutationes: videamus modo, ut sint in melius, non in pejus.

§. IX.

Præterea medicina difficulter percipitur, propter amplissimum ejus ambitum, totque scientias eo spectantes, quæ commune habent vinculum, arctissimaque inter se cognatione continentur, quæque ita sunt innexæ, ut ex toto separari non possint, ut recte loquitur CORNEL. CELSUS, in *præfat. L. V.* Vnde non immerito HIPPOCRATES dixit medicinam artem longam: & alibi: Medicinam cito addiscere non est possibile. Ego ad finem nondum perveni, licet jam senex sim: neque etiam ipsius inventor Æsculapius. Ut adeo non satis sit, cursim atque via compendiaria per unum alterumve annum medicinæ stadia depperare, & e fontibus artis, ut canis e Nilo, bibere velle, ut multi quidem faciunt, qui in studio hoc patientia proficere renuunt, sed præcipiti impetu ad praxin ruunt lectosque ægrotantium, miseros impune occidentes, in quos sufficere visa non fuisset vis morbi, nisi & medici, perfunctoria scienza imbuti, imperitia accessisset.

§. X.

Neque vero minori cum difficultate medicina exercetur: cuius ratio imprimis corporum diversitati in acceptis ferenda est. Multum enim interest inter corpus & corpus, inter naturam & naturam, ut dixit HIPPOCRATES. Hinc medendi ratio non eadem est ubique locorum, eodem quantumvis in morbo, ita ut jam CELSUS *Proœm. L. I.* scripserit, differre pro natura locorum genera

genera medicina, & aliud opus esse Romæ, aliud in Ægypto, aliud in Gallia. Hinc tamen iterum ars nostra incertitudinis minime arguenda est. Nam & hæc difficultas facile superatur: si modo medicus acri polleat ἀγχιωτα, atque a certis & exploratis signis attentaque circumstantiarum observatione sua præsidia petat, eaque ad singulos ægros sapienter accommodet. In hoc totius medicinæ nervus & cardo versatur. Hinc etiam est, quod Medicina dicatur *ars*, recte utendi remediis: quia ex Cœ sententia L. de Arte, tum demum juvant ea, quando recte usurpata fuerunt: nocent vero, non recte & debito tempore administrata.

§. XI.

Denique multum quoque ad difficile artis exercitium contribuit caussa morbi pertinacior subinde, omnes medicorum conatus medicamentorumque vires eludens. Verum nec hoc vitio medicinæ vertendum est. Peritisimus nauta sæpius tempestati cedere cogitur: interdum vero ipsam navim, fluctibus correptam amittit. Sicut autem ars navigatoria non contra omnes tempestates; ita nec medicina contra omnes morbos promittit auxilium.

§. XII.

Quo vero nihilominus illa medicinæ certitudo magis magis obtineatur, duobus opus est mediis, communibus nempe illis humani intellectus præsidiis, experientia & ratione. Experientia autem, quâ solâ medicina, ut omnes artes, initium sumvit, quæque in se & sua natura minime est fallax, nisi, quando nimis præcipitanter de re observata judicatur, non sit superficiaria, sed accurata: ad quam requiritur, ut omnes circumstantiæ, quæcum in subiecto, tum instrumentis, eorumque applicandi ratione necessariæ sunt, nobis multiplici usu sint cognitæ. Quæquidem experientia eo magis est necessaria, tum, quia omnis, quæ scimus, vel immediate sub sensu cadunt, vel per certos effectus se produnt: tum, quia omnis demonstratio fit ex principiis, sensu & experientia cognitis. Ratio similiter sit genuina in que experientia fundata, supponatque omne illud, quod tum de corpore in genere, tum de humano, dici queunt, ita ut per experi-

B

peri.

perientiam observata, accidente ratione, confirmari ac digeri, experimentis anatomicis, chemicis, physicis, mechanicis, opticis, hydraulicis, hydrostaticis aliisque explicari ac illustrari, hinc axiomata inveniri, incognitæ veritates detegi, omniaque obscura erui possint.

§. XIII.

Cum autem ad certitudinem in medica arte consequendam, præter subjecti cognitionem, & instrumentorum, ut antea diximus, intimior requiratur *notitia*: ad hæc vero pharmaceutica pertineant remedia; sequitur, illum ad majorem certitudinis perventurum esse gradum, qui remedia, eorumque naturam, proprietates ac modum agendi exacte norit. Hac scientia instrutus in morbis tollendis majori cum certitudine unicum quoddam medicamentum, si necessitas urget, cum alio rite maritandum, adhibere, ulteriusque illius vires certioremque usum exquirere poterit: cum aliis ex ignorantia simplicium, vel ad aliorum medicorum bene maleve efficta composita, tanquam ad asylum, confugere, vel ipse plurima remedia, quæ forte optima putat, cœco ausu commiscere debeat: qui tamen rerum suarum incertus ad morbum curandum accedit, incertior recedit. De hoc præpostero medicamenta componendi pruritu in sequenti agemus capite, ejusque causas edocebimus.

CAPVT II.

DE

MICTOPHARMACOMANIA EJVSQVE CAVSSIS.

§. I.

Est autem *Mictopharmacomania* vitium illud medicorum multorum, quo præter necessitatem varia pharmaca sive medicamenta in praxi clinica inter se commiscent.

§. II.

§. II,

Dum vero de hoc medicorum vitio est sermo, non simul animus est, omnem de compositione extemporanea ac artificiali medicamentorum doctrinam rejicere. Tantum enim abest, ut cum MAGNO PEGELIO, Rostochiensi, in *Thesauro rerum, selectarum, magnarum, dignarum, utilium, suavium*, anno 1604. edito, receptas inventum cæcum, fallax, nocens, enervans, mortem afferens, ut pag. 36. fere loquitur, nominare velim, hancque doctrinam, tanquam sæculi vitium & imposturam, traducam, ut potius de hujus utilitate pariter ac necessitate plane sim convictus. Compositiones enim medicamentorum in primis morbus ejusque caussæ ac varia symptomata urgentia exigunt. Quodsi enim contra hæc non semper unum remedium simplex, a natura datum, sufficiat; medicus, ut sedulus naturæ minister, ita fidus ejus æmulus, diversi remedia generis apte inter se maritare debet. Cumque porro afflito non sit addenda afflictio, quantum fieri potest, jucundum propinandum est medicamentum, ægerque, dum idem medicamentum diutius est continuandum, grata ejus varietate delestandus: conf. RIEDLIN *Lin. med. Ann. V. p. 294 ad 297.* alias caussas, ratione medicamentorum, modo langvidiorum, modo aëtiviorum, sicco ut pede transeat. Maneat ergo hæc doctrina salva & incolmis: tollatur absurdæ & affectata medicamentorum citra methodum compositio.

§. III.

Vitium hoc a multis temporibus inter medicos regnavit. Ita jam ERASISTRATUS stultitiam & supervacuam eorum damnavit diligentiam, qui fossilia, herbas, a feris, e terra & mari depromta confundunt remedia: censuitque expedire, ut istis omissionis, in ptisana, cucurbita & oleo aqua temperato medicina relinquatur. vid. PLUTARCHI *Symposiacon L. IV. questione prima*, ubi disquiritur, multiplexne cibus, an vero simplex, concoctu sit facilior? Nec minus C. PLINIUS SECUNDUS in medicamentorum invehitur compositiones. *Naturalis Historiae L. XXIII. cap. 24.* ita inquit: Non fecit cerata, malagmata, emplastræ, collyria, antidota, parens illæ ac divina rerum artifex: offici-

narum hec, immo verius avaritiae commenta sunt. Et paulo post: Scrupulatim quidem colligere ac miscere vires, non conjecture humana opus, sed impudentia est. Et L. XXIV, cap. 1. Hec sola naturae plauerat esse remedia parata vulgo, inventu facilia, ac sine impedio, ex quibus vivimus. Postea fraudes hominum & ingeniorum capture officinas invenere istas, in quibus sua cuique homini venalis promittitur vita. Statim compositiones & mixturae inexplicabiles decantantur &c. Sicut autem facillimum foret, ostendere, insanabile quasi illud formulas medicas consarcandi cacoëthes sequentium temporum plurimos tenuisse medicos; ita sane dolendum, hodieque in tanta pharmaciæ hodiernæ luce, vitium istud maxime inter medicos esse familiare, ita ut satis jam videatur factum arti, officio, titulo, si vel ægro medicamenta exhibeantur longo usu & experientia comprobata, ex pluribus, iisque pretiosis admodum ingredientibus composita, ex Principum aulis, medicorumve celebrium monumentis compilata, vel ex proprio ingenio formula amplissimæ farraginis præscribatur, quo scilicet celebre illud *Misce*, tanquam publicum Pharmaceutices sigillum eo meliori de jure opponi possit.

§, IV.

Et quidem in diversas hic rursum vias itur. Alii unius eiusdemque plane indolis ac virtutis remedia, radices, herbas, flores, semina, & quæ non alia, in unam cogunt formulam. Alii contra diversissimæ efficaciæ medicamenta in unum pharmacum numerosum, velut in confusum chaos, conglomerant, quæ, cum intra vitæ hospitia fuerunt admissæ, inter se potius, quam cum morbo ejusque causa pugnam ineunt. Alii simplicia simplicibus: Alii simplicia aliis jam compositis addunt remediis. Alii plane composita compositis, immo decompositis officinalibus, ab antiquis recentioribusve Medicis ex cogitatis, remiscent, exque multis compositis novam mixtram constituunt, ita ut unica quandoque formula, ex medicamentis incongrue mixtis magis incongrue consarcinata, si omnia ingredientia supputaveris, ultra centena in se recondita habeat simplicia: Quo in primis illos referas medicos, quibus

quibus obsoletæ effoetæque veterum species, a dia incipientes, adeo sunt cordi, ut vix formulam præscribant, quin illarum quasdam admisceant: quosque ideo ROSINUS LEN-
TILIU*s in Jatromnem. p. 171.* farcastice satis Dia-medicos appellat: quandam simul hujus farinæ communicans formulam, ex 134 ingredientibus constantem, computoque juxta proportionem ingredientium facto, ne decimam quintam quidem grani partem quorundam dimidiā hujus medicamenti drachinam ingredi, ostendens. conf. quoque CASPARI HOFMANNI *Institut. Med. pag. 748.*

§. V,

Quod ad causas Mictopharmacomanie; inter eas eminet ignorantia tum materiæ medicæ viriumq; medicamentorum, tum methodi medendi. Tantum enim abest, ut sapientia medici ex magnitudine schedulæ vel ingenti medicamentorum ex Collegio quodam de formulis conscribendis compilatorum faragine possit colligi; ut potius verissimum sit effatum illud Villanovani: qui vult medicari compositis, cum possit simplicibus, aut facit per imperitiam, aut per ambitionem. conf. cit. HOFMANNUM p. 747. Cum quo consentit P. POTERIUS in *Pharmac. Spagyr. L. I. c. 2.* ubi ita: *In medicamentis componendis tribus vel quatuor rebus simus contenti: qui secus agunt, & in uno decocto omnia, singulas corporis partes respicientia, simul miscent, empiricos se præbent & artis precepta evertunt.* Quod itaque inscitiam materiæ medicæ & virium medicamentorum spectat; hinc tot enata olim fuisse composita, quorum mole etiamnum laboramus, extra omnem dubitationis aleam est positum. Si quis enjm antiquas illas compositiones æqua animi perpendit lance, ingredientia illarum partim æquivalentia & superflua, partim contraria & inter se pugnantia, partim nocentia, partim inepta, sine ordine, sine proportione, sine judicio coacervata, haud difficulter inventiet. conf. RIVINI *Dis. de Medicamentorum officinalium censura cap. 7. it. DAN. LUDOVICI Tract. de pharmacia moderno seculo applicanda*, in quo strenuum tot compositorum censem se gesit. Conf. quoque *Acta physico-med. Nat. Curios. Vol. III. in Ap-*

pend. pag. 43. ad 45. ubi ALOYS. FERDINANDUS COMES MARSILLI Confectionem Alkermes ex mera infusitia profectam fuisse, docet: quippe cuius ingredientia partim ad invertendas granorum Kermes vires potius, quam juvandas, sunt aptiora, partim superflua. Et sane eadem illa infusitia in caussa est, quod multi ex medicis a mielopharmacomania hodieque abripiantur. Dum enim minus in id incumbunt, ut recte medicamentorum simplicium intelligant efficaciam; hinc formulas medicas composituri, rerum tamen suarum incerti, multa corradunt remedia, quæ forte ab aliis Aucttoribus tanquam specifica contra hunc vel illum morbum laudata inveniunt, ut in tanta copia, si non omnia, unum saltem vel alterum sit, quod ei, quod in corpore morbosum existere ignorant, vincendo forte fortuna sperant accommodatum: putantes, tum demum se reperisse, non quod pueri in faba, sed medicamentum universale, immo hecatombe dignum. Dum vero sic acu rem se tetigisse arbitrantur, produnt, se nescire, quod numerosissimam quidem remediorum sylvam in libris, inque officinis possideamus, nihilominus tamen prænima copia, instar Tantali, mediis sitientis in undis, scelerorum inopia laboremus: ne quid dicam de præsumta eorundem opinione, omnem virtutem remediis absolute, sine relatione ad corpus, cui applicantur, inhærere; qua ipsa tamen naturæ & remediorum effectus facillime inter se confunduntur.

§. VI.

Neque minus ignorantie vere medendi methodi Mielopharmacomania suos debet natales. Dum enim illa inter alia docet, quomodo paucis selectisque remediis, morbo caussæ que ejus contrariis, justoque, pro ratione motuum, tempore dandis, felix morborum curatio suscipi possit; sequitur, illum, qui hujus methodi est expers, non contentum esse uno alterove simplici, prudenter applicando. Conquirit potius remedia contra præsentem morbum in primis a Præticis laudata, quasi in his unica salus sit posita, eaque, nulla ratione caussæ temporisve morbi habita in unam quandam, (vis enim

enim unita fortior,) compingit formulam: utque eo promptius sanet, singulis symptomatibus, quæ ipsi totidem sunt morbi, cum priori illo complicati, sua quoque opponit remedia. Quo ipso tamen malo & imperito similis est venatori, qui, ut aviculam trajiciat, centenos sclopeto injectos globulos simul explodit, quo vel unicus saltem, quam sperat, prædam feriat, reliquis forte omnibus a scopo aberrantibus.

§. VII.

Et sane ignorantiam methodi medendi tot officinarum compositis medicamentis ansam præbuisse, luce meridiano clarius est. Inter alia *ex historia medica* id patet. Siquidem a tempore HIPPOCRATIS, primi medicinæ dogmaticæ conditoris, ad GALENUM usque, pauci ex genuinis medicis fuere, qui multum medicamentorum compositioni tribuerint, si ab ipso GALENO discesseris, qui, tanquam vir ingenio pollens, & in medicamentis componendis nimium quantum genio suo indulxit. Sicut autem sequentibus temporibus plurimi medici, græci, latini, arabes, doctrinam GALENI, quasi e tripode dictam, avide amplexi sunt, eamque novis, sed inanibus quæstionibus cumulaverunt; ita Arabes in primis, in quorum manus, durante communi illa litterarum omnium barbarie, medicina pervernerat, illam misere corruperunt, investis in illam tot inutilibus, quamvis pompose compositis medicamentis, ut nec ipse HIPPOCRATES & GALENUS, redivivi si fuissent, eam ita confuscatam agnoscere potuissent: quasi vero medicamentarium agere, medici nominis mensuram impleret. Quod tamen sicut Arabibus non adeo vitio vertendum est, quia plurimi illorum potius pharmacopoei, quam veri medici fuerunt; ita redeuntibus litteris successu temporis, quamvis sine multo successu, (difficulter enim inveterata tolluntur mala,) a medicis rationalibus ad nostra usque tempora eo fuit allaboratum, ut officinæ pharmaceuticæ, tanquam Augiæ stabuum, a fordibus tot inepte compositorum magis magisque expurgarentur.

§. VIII.

§. VIII.

Præter vero infitiam multum quoque *ingenium* medici ad formulas longas præscribendas contribuit. Sicut enim ingeniosos generatim homines non male Joh. DANIEL MAJOR in *Genio Errante* cum sapone spumante comparat; ita medici ingeniosi, morosæ observationis circa morborum phænomena impatientes, mirum in modum sibi placent, si variis generis remedia, ex omni naturæ regno, certa proportione servata, commiscere, hincque novum, speciosum splendidumque exstruere possint medicamentum, ex cuius ingredientibus non facile aliis, hunc vel illum effectum emergere posse, videat: cum contra medicus judicio magis subacto præditus, ejusmodi phaleras non curet, longeque simplicioribus contentus sit remediis.

§. IX.

Huc quoque medici referendi, *temperamento cholerico ac sanguineo* a natura instructi, in primis si sint juniores, & ab academicâ incude calentes adhuc Neo-Doctores, vel etiam transfugæ ex officinis chirurgicis pharmaceuticisque. Hi enim in praxi, quam incipiunt, medica morbis auxilia opposituri, licet ægri naturam & morbi ingenium cauſasque vix habeant explorata, statim ubique non tantum ad medicinæ armamentaria sollicite configiunt, bellum sub primum ingressum morbo vi quidam indicaturi; sed &, ut eo promptius hostem circumveniant, vix ullam instituunt ægrotantis visitationem, quin novam formulam, exquisitoribus constantem remediis, conscribant, quando nempe, prius illud medicamentum speratos non exseruit effectus. Dum contra sedatoris temperamenti, vel in quo jam deferuit ille ardor, medicus, indolem morbi intimius observat, & pauca remedia eaque simplicia, quamvis ideo a prioribus illis irrideatur saepius, propinat neque facile ad aliud transit remedii genus, si pristinum illud non successerit secundum rationem: qui tamen, instar Fabii cunctatoris, cunctando restituit rem felicissime; cum alter ille, fervidioris temperamenti, tantum naturæ ægroti faces-

faceſſat negotii, ut impar sit bello gerendo, tum contra morbum, tum contra medicum illum, qui non contentus titulo ministri naturæ, ipsum ſupra naturam affeſtabat dominatum.

§. X.

Verum ad alias pergendum eſt Mithopharmacomaniae cauſas, voluntati magis ſubjacentes: priores enim illæ magis intellectum respiciebant. Has inter primo in medium prod-eat affectatio eruditionis atque ostentatio. Agnovit hanc olim jam PLINIUS Hist. Mundi L. XXIX. cap. i. Postquam enim Theriacam vocaverat excogitatam compositionem luxuriae, qvippe quæ fiaſt ex rebus externis, cum tot remedia dederit natura, quæ ſingula ſufficerent; Mithridaticumque antidotum ex rebus LIV, interim nullo pondere equali, & quarundam rerum parte ſexagesima denarii unius imperata, componi dixerat; addit: QuoDeorum per fidem iſta monſtrante? hominum enim ſubrilitas tanta eſſe non potuit. Ostentatio artis & portentofa ſcientie venditatio maniſta eſt. Neque vero hodierna tempora magis ab illo vitio ſunt libera, quin potius in eodem hæſitant luto, ita ut etiam hic applicari queant verba illa LUCANI:

O prodiga rerum
Luxuries! nunquam parvo contenta paratu!

Multi enim & nunc, ex pruritu eruditionem ſuam oſtentandi, prælongas, immo a tergo ſcriptas ſchedulas pharmaceuticalias ubique conſarcinant, inque ſimplici affectu non tantum ſimplicia ſimplicibus, ſed & composita compositis permifcent: quod iterum ex dupli ci in primis cauſa videtur proficiſci. Alii enim, ſatis quidem docti, ex impetu temperamenti vivacioris id faciunt: alii vero ex ignorantia: dum enim ad interiora artis verumque ejus nucleum non penetraverunt, circa corticem illius hærent, gloriamque in muſtaceo, nempe in

C

affeſtaba

affectionata medicamentorum compositione, querunt, ita ut, quo plura, ut arena tamen sine calce cohærentia, in uatum pharmatum congesserunt, tanto sibi ipfis doctiores esse videantur.

S. XI.

Sequatur adulandi studium, ad quod sicut non pauci ex medicis sunt proclives, ut auram popularem captando ampliorem adipiscantur praxin; ita & multi formularum longitudine bonam de se suaque doctrina existimationem apud vulgus sibi conciliare student, scilicet

Moribus ut morem temporibusque gerant.

Quodsi enim hodierna circumspiciamus tempora, multi censores rerum medicarum esse volunt, ex formularum decempeda, alia ut taceam, medici mensurantes eruditionem, quin immo vitio ei vertentes, illumque ignorantiae incusantes, si non statim ad lectos ægrotantium, sine ulla quidem titubatione, formulam sesquipedalem effundat in chartam, sed demum domi id peragat. conf. LENTILII *Fatromnemata* pag. 603. 604. In primis vero sexus sequior artis nostræ sibi vendicat arbitrium. Sicut enim species multorum occupat hominum animos; ita & fœminæ, quidni & vetulæ rugosæ tussientesque? ex imbecillitate intellectus, sensibus solis totum rei medicæ metuntur negotium, adeo ut, quæ a ratione profiscuntur, minus illis curari, immo suspecta esse omnia, videoas. Quæ cum ita sint, non mirum, medicos assentatores atque plebicolas, (quos GO'DOFR. KLAUNIGIUS in *Nosocomio Charitatis* pag. 75. non immerito *Chameleontes Doctores* vocat) superflua formularum, fastuosis titulis exornatarum, amplitudine harum dicacularum tubicinum aucupari credulitatem: non mirum etiam, multos (qua vero conscientia, ipsi viderint,) ægrotantium ubique subscribere deliciis, levioribusque quibusvis apparentibus symptomatibus, in horas remedia mutare, ita ut alia mane, alia circa meridiem, alia vesperi offerantur; quo scili-

scilicet eo magis placeant, suoque, si curationis finister sequatur eventus, officio satis fecisse, nilque intentatum reliquisse existimentur, si, quantum possibile, omnem afferre jusserint pharmacopolarum apparatus.

§. XII.

Vltimo loco *avaritia* in medium adducenda. Sunt enim & alii, de rebus formulisque medicis improba imperitaque proferentes judicia, multi scilicet ex pharmacopœorum ordine; longe tamen peiores prioribus illis, siquidem sœpius malignitas simul animi sub istorum judicio, quasi angvis sub herba, latitat. Hi etenim medicum ex præscripta formula statim, quanti sit, æstimare sibi sumunt, primique medicorum sunt arbitri, conf. WEDEL *de Medicament. compositione extemporanea* pag. 25. it. RIEDLINI *Lin. medic. Ann. V. p. 192., ad 197.* Argumenta vero illorum ex capite utilitatis desumi, vel inde haud difficulter colligi poterit, quia illæ tantum formulæ, quæ ex uno vel altero saltem constant euporisto atque domestico, adeoque vilioris pretii remedio, suggillantur: illæ contra sunt optimæ, ex pribus plurimum lucri capere possunt. Hinc illi quoque medici, qui diffusiores pretiosioresque concervant formulas, in deliciis ac amoribus habentur a pharmacopœis. Ita SIMON PAULI, medicus integerimus, *Quadripart. Bot.* pag. 540. recordatur, pharmacopœum quendam dixisse, se illos in oculis gerere medicos, qui Dia, Dia, frequenter Receptis infererent: scilicet species Diambra, Diamoschi, Diamargariton, &c. ad quorum numerum & referendus medicus iste, specierum aromaticarum mirus amator, de quo pharmacopœus quidam ad ROSINUM LENTILIJUM dixit: *Hic vir utilis est pharmacopœis: nam omnia, in meis angulis jam per multos annos latitantia, demum conquirit, formulisque suis inserit.* conf. LENTIL. *Jatromn.* p. 172. Neque sola illa voluntas pharmacopœis sufficit; sed iidem quoque suos ubivis laudant medicos, ægrotisque commendant, quasi his omnem

C 2

scien-

scientiam, prodigiosam quadam prodigalitate, infuderit natura, ut adeo ipsi sint Æsculapii, vel mortuos in vitam revocaturi. conf. LISSETUM BENANCUM de Fraud. pharmacopœorum p. 36. 37. E contrario vero medicos, in formulis præscribendis minus luxuriosos, sed pauculis remediis contentos, alto despiciunt supercilio, tanquam viles pullos, infelicibus ovis natos: quin immo per ipsos suos servos traducunt, ac si talia præscribant, quibus nil effici possit: de quibus technis conqueritur LENTIL. in Eteodromo med. practico p. 971. Ut itaque gratia ista pharmacopœi, adeo gloria ac fructuosa, immo auro contra cara, obtineatur, a multis allaboratur medicis. Inter hos vero eminent, qui, conscientia larga, vel potius nulla, nil præter deum numum querunt & adorant: quique non tam Medeæ, quam pecudis aureæ gratia, vela faciunt, aut certe Medeam, seu curam medicam, non propter ipsam, sed propter vellus aureum, quo per ipsam frui conantur, amant: veri ærufatores dicendi, & juxta PLINIUM animarum negotiatores. Hunc in finem per totum diem omnes circumcursitant plateas, ægrotantesque potius, quam semet ipsos visitationibus fatigant, tum, ut uberior post exposcere possint fostrum, tum, ut nova simul occasio præbeatur, novas præscribendi formulas, quæ non ex uno alterove viliori constant medicamento, sed ex pluribus conflatæ sunt, iisque exoticis pretiosissimis, ut eo magis ægroti pecunia emungantur: qua de caussa videoas subinde Clysmæ, aliquot imperiales constans, præscribi: quos tamen sumtus vix totus quidam morbus curandus exposceret, si modo candidius res a medico ageretur. Immo ut tales medici crumenimulgi certiores rerum suarum sint, non acquiescunt in sola hac pharmacopœi gratia, sed cum eodem pactum subinde ineunt, quo ex singulis formulis certum ad ipsos redeat lucrum. Hi tamen omnes sicut digni sunt, qui e medicorum eradantur albo; ita etiam merito suo ab ipsis clam ridentur pharmacopœis: quippe qui ex ejusmodi collusionibus profundius distescunt, quam ipsi hi medici.